

DŮVĚRA PLODÍ DŮVĚRU

Ty seš takovej debil, že kdyby mistrovství světa všech debilů, tak budeš zaručeně druhéj... proč? Protože seš takovej debil, že bys to ani nevyhrál...

Bez důvěry člověk chřadne

Téma této kapitoly se týká všech: prostých i složitých, veselých i obtížných, radostných i smutných, ztroskotávajících a už ztroskotaných. Týká se lidí přátelských i láskyhodných, kousavých i hněvivých, zábavných i nepřívětivých.

Důvěra je pro člověka nezbytná jako voda pro rybu. Chovají-li k sobě rodiče a děti, učitel a žáci, lékař a pacient vzájemnou nedůvěru, je pospolitost zatížena těžko snesitelnou měrou.

V jedné nemocnici ležel malý chlapec, který měl být operován. Otec ho přivezl do nemocnice a pokoušel se mu dodat odvahy. „Tati,“ prohlásil hoch, „když zůstaneš u mne, nebudu se vůbec bát.“ Nato otec: „Dobrá, zůstanu s tebou.“ Lékař to dovolil a tak se otec posadil vedle svého dítěte, ležícího na operačním stole. Když měl být chlapec uspán, podíval se ještě jednou na otce a řekl: „Tati, jsi tu?“ Pak začala působit narkóza. „Teď můžete odejít“, mínil lékař, když malý usnul a měla začít operace. „Ne,“ odvětil otec, „slíbil jsem svému synovi, že u něj zůstanu a tak bych rád zůstal. Když se chlapec probral, držel ho otec stále ještě za ruku. Hoch se usmál a potichu zašeptal: „Tati, ty jsi tady?“ a znovu usnul. Věděl, že otec je s ním.

Z odnětí důvěry může člověk onemocnět, ztráta důvěry ho dokonce může připravit o život. Jak těžkým se může stát život, chybí-li v něm nebo je zneužívána důvěra. Člověk, který prodělává či prodělal takové zkušenosti se ztrátou důvěry, do ničeho nemá chuť. Všechno se mu zprotivilo. Je skleslý, zdrcený, zcela znejistělý, vidí jen trosky. Porušení důvěry bolí.

Řekne-li jeden druhému: „Nedůvěřuji ti ani trochu“, pak je ten oslovený pro tento den „vyřízen“. V ovzduší nedůvěry nemůže člověk existovat, nedojde klidu. Nedůvěra zabíjí, důvěra však plodí život. Nikdo neví, co všechno může natropit jedno neuvážené slovo. Odnětím důvěry se člověk stává „věcí“, „nulou“.

Důvěra naopak má pro lidský život nesmírný dosah. V Novém zákoně se Ježíš zjevuje jako ten, kdo přináší důvěru: Marnotratný syn je opět přijat, ne proto, že si to zaslouhuje, nýbrž proto, že ho otec miluje a svou vstřícností ukazuje, že v něm vězí ještě „něco dobrého“. Ježíš vždycky přichází k jednotlivému člověku: k lotrovi po pravici, Samařance u Jákobovy studny, slepci z Jericha, cizoložnici, k nemocnému u rybníku Betsaida.

2. Proč je důvěra tak životně důležitá?

Proč člověk potřebuje důvěru tak nezbytně? Existuje mnoho důvodů:

- Člověk potřebuje důvěru, protože není stroj, ale živoucí organismus. Každý touží po přátelství. Přátelé se jen nepotkávají, oni se setkávají. Vpuštějí se navzájem do svého nitra, poskytují si jistotu, bezpečí a vřelost, obdarovávají se důkazy své důvěry. Při setkání se člověk láme hlavu, jak by druhému daroval svou důvěru, udělal mu radost. Kdo se s nikým „nesetká“, ten vyschne, seschne, zavine se jako zvadlý list.
- Člověk potřebuje důvěru, protože mu toho tolik v životě důvěru bere. Mnoho lidí se odnaučilo usmívat. Mnohým se nedostává potřebné naděje. Nevědí kudy kam, nedokáží se už z ničeho a nad ničím radovat. Mnoho lidí už nevidí ve světě krásu a dobro. Cítí se izolováni, osamělí, opuštěni. Mnozí se – díky nedobrym životním zkušenostem – stali nedůvěřivými vůči všem. Chybí jim lidé, kteří by jim darovali čas, věrnost, důvěru. Také v církvi se mnoho lidí už necítí „doma“. Mnoho lidí hledá důvěru, protože to ve farnostech často chodí tak „studeně“ (Karl Rahner), příliš se mluví a chybí vzájemný srdečný styk (kardinál Ratzinger).
- Člověk potřebuje důvěru, protože jeho život zastíňuje neustále znovu strach. Nikdo nezůstane ušetřen úzkostí, která má tisíce podob i stupňů intenzity. Existují úzkosti, které se dají přesně pojmenovat, ale existuje také jakýsi „bezejmenný“ strach, kdy si člověk neumí vysvětlit, proč má strach. Nejsilnější protilátkou proti strachu je důvěra Bohu. Kdo důvěřuje v Boha, rychleji se vyrovnává se strachem. Vypořádat se se strachem znamená: snést strach, vydržet; zase vstát, padneme-li. Sv. Terezie z Avily: „Ničím se neznepekokuju, ničeho se nezaleknu! Všechno pomíjí; jen Bůh zůstává stejný. Kdo má Boha, nic mu nechybí. Bůh sám stačí.“ Jeden mladý muž vyprávěl, že mu nesmazatelně utkvělo v paměti, jak si jeho babička i v těch nejtěžších životních příhodách vždycky zachovávala dobrou mysl a říkala: „Náš Pánbůh touž udělá správně.“ Tato slova se mu později náhle sama vynořila v paměti, když byl syám dospělý a otřásla jím první životní krize. Říkal si pak totéž, jako jeho babička a do srdce se mu vrátily pokoj a důvěra.
- Člověk potřebuje důvěru, protože jeho sebedůvěra je povážlivě narušena. Mnozí utrpěli různé „šrámy“ a říkají: „Jsem odsouzen k životu.“ Tím „šrámem“ je třeba nezpracované selhání, vědomé ponížení, nezpracovaný neúspěch či ustavičný protiklad mezi tím, co je a tím, co má být. Proti tomuto narušenému sebehodnocení, při kterém si člověk už nedůvěřuje, pomůže pouze nová důvěra. Důvěra je podivuhodný lék. Kdo druhého pořádně „zpražuje“, místo toho, aby mu důvěřoval, ani netuší, co tím působí. Milé slovo, přátelský pohled, čas, který někomu věnujeme – to všechno může být důležitější než dobrý oběd. „Nemohu se ale přece druhému vnucovat“, řekne si mnohý z nás. To je pravda, důvěra se nedá vynutit. Měli bychom se však ptát, zda se za tímto výrokem neskrývá pohodlnost, lhostejnost nebo nechuť k odpovědnosti.
- Člověk potřebuje důvěru, protože je v neustálém nebezpečí, že začne kroužit jen sám kolem sebe. Kolik lidí dnes padne za obětí povyku o seberealizaci! Egoista, který jistěně nebo ustrašeně krouží neustále jen okolo sebe sama, nikdy není uvolněný a svobodný. Člověk může být tak zaujat sám sebou, tak neúprosně trvat na svých myšlenkách, tak zkamenět, že se úplně vzdálí realitě. Člověk je nešťastný v té míře, v jaké zůstává sám pro sebe, v jaké nedokáže vystoupit ze sebe, v jaké je uzavřen v sobě a stává se svým vlastním zajatcem. Takový člověk nemá, z čeho by se radoval. Jeho život se stává peklem.

Aby se život stával „smysluplnějším“, potřebujeme víc než jen kyslík a potravu, světlo a teplo. Aby se člověk stal člověkem, potřebuje důvěryplně přijetí druhým člověkem. V životě se vyskytují okamžiky, kdy je člověk zvýšenou měrou odkázán na znamení a slova důvěry. Nejsnáze projevuje důvěru ten, kdo ji sám okoušel.

3. Jak člověk získá důvěru?

- a) Člověk získá důvěru, řekne-li ano sobě samému, i ke všem svým chybám a slabostem, dokonce ke svým hloupostem; přijímá-li se takový, jaký je. Život není smysluplný jen při oslnivém výkonu, ale i při výkonu chybném, nejen při stupňování výkonu, ale i při jeho klesání. Nikdo by si proto neměl zazlívát, nepodaří-li se mu mnohé tak, jak si představoval.
- b) Člověk získá důvěru, učí-li se být dobrý sám k sobě samému. Je jedna stará zkušenost: Kdo nemá rád sebe, nemá rád ani druhé. Tou měrou, jakou nám chybí důvěra k sobě, jsme neschopni projevovat důvěru ostatním. Je třeba mít i čas pro sebe, nacházet hodiny ticha a volného času. Jinak se člověk může stát úzkoprsým, sobeckým, malicherným.
- c) Člověk (znovu) získá důvěru, je-li mu odpuštěna vina. Není nikdo na světě, kdo by neudělal chybu. Jak potom udělá dobře osvobozující slovo odpuštění, jasné znamení, že je všechno zase „v pořádku“. Odpuštění vytváří důvěru. To by měli uvážit zvláště ti, kdo viníka nechávají „vydusit“, kdo s ním jednájí spatra, kdo dokonce požadují písemné záruky, že se „něco takového“ už nikdy nestane. Tím se zraněný stane ještě zraněnějším. Kde člověk dokáže odpouštět, tam se všechny rány opět zahojí.
- d) Člověk získá důvěru, zakouší-li lásku a – lásku rozdává. Milovat znamená dát druhému vědět: mám tě rád, znamenáš pro mě hodně, vzájemně si důvěřovat. Lásku není nějaký vznešený pocit ani požitek, nýbrž střízlivá a střízlivost v sobě nesoucí záležitost. Lásku miní budovat, ne ničit – spojovat, ne odlučovat – darovat, ne chtít vlastnit – odpouštět, ne zazlívát – věřit, ne pochybovat – důvěřovat, ne podezřívát – doufat, ne naříkat – naslouchat, ne poučovat. Kdo zakouší vlídnost, dokáže i sám vystoupit ze sebe, otevřít se, prožitou důvěru předávat druhým.
- e) Člověk získá důvěru, děkuje-li, přestává-li považovat všechno za samozřejmost. Kdo děkuje, stává se a zůstává lidským. Naproti tomu nevděčník lidsky zakrňuje vnitřně usychá, stává se sobě i svému okolí břemenem. Zač máme děkovat? Za všechno, co se zdá být samozřejmé, ve skutečnosti však vůbec samozřejmé není: za své zdraví, za pomoc, které se nám dostalo, za každý úsměv, za všechno dobré... Vděčnost není samozřejmost, ale ctnost. Ta se neobejde bez cvičení.
- f) Člověk získá důvěru, jestliže se modlí. Ten, kdo se modlí, ví, že tu jsou vždycky jedny otevřené dveře, byť všechny ostatní už jsou přibouchnuty. Všichni padající padají do Boží dlaně.

Žena je s manželem u psychoterapeuta, po dvacetiletém manželství si stěžuje na osamělost, nepochopení, nedostatek lásky, atd, atd, atd...prostě mele, mele a mele Terapeut po přiměřené době vstane, obejde stůl, požádá ženu, aby se postavila, přistoupí k ní, obejme ji a vášnivě ji políbí. Žena si pak pomalu jako v transu sedne a mlčky sedí. Manžel na to čučí jak tydýt... Terapeut říká manželovi: "Tohle vaše žena potřebuje aspoň třikrát do týdne. Můžete to pro ni udělat?" Manžel se zamyslí a povídá: "Můžu jí sem vozit pondělky a středy, ale v pátek ne, to chodím na ryby."

Starý, velmi unaveně vypadající pes se mi nedávno zatoulal do dvora. Byl dobře živý, a podle pěkného obojku a čistoty kožichu, bylo zřejmé, že o něj bylo dobře postaráno. Kývajíc přátelsky ocasem a s hloupým úsměvem, jaký umí jenom psi, přišel pokorně za mnou a nechal se pohladit po hlavě. Celý šťastný, že jsem ho neodmítl, se oklepal a sledoval mě domů. Kráčel pomalu po chodbě, pouze očichal nabídnutý pamlsk, lehнул si na koberec do kouta a za chvíli už spal. Po hodině spánku se postavil, oklepal, a znovu přátelsky přítom vrtíc ocasem, odkráčel ke dveřím. A já jsem ho pustil ven. Příští den se vrátil, znovu mě pozdravil na dvoře, šel dovnitř na stejné místo a v koutě zase asi hodinu spal. Tohle se opakovalo po několik týdnů... Celý zvědavý jsem napsal a připnul mu na obojek kousek papíru se vzkazem: "Rád bych zjistil, kdo je majitelem tohoto nádherného a milého psa a zeptal se, jestli víte, že skoro každé dopoledne váš pes přijde do mého domu a hodinu se tu vyspí?" Následující den se pes přišel vyspat s odpovědí připevněnou na obojku: "Jmenuje se Fredy a žije v rušné domácnosti se šesti dětmi, dvě z dětí jsou méně než tříleté... snaží se jenom odpočinout si a vyspat se. Můžu s ním zítřka přijít i já?"

Tchýně vaří v kuchyni guláš. Malý domácí kocourek se přitulil k noze a mňoukáním si vyprošuje kousek masa. Tchýně jej odtlačí nohou. Kocourek se opět přitulí a prosí o kousek masa. „Vypadni“, zařve na něj tchýně a odkopne jej do kouta. Vzápětí přichází zeť z práce, posadí se ke stolu a tchýně mu říká: Uvařil jsem výborný guláš jen pro tebe,“ a nabere mu plný talíř. Ještě než zeť začne jíst, přitulil se k němu kocourek a prosí o kousek masa. Zeť mu kousek masa hodí se slovy: „Dej si, mazlíku.“ Kocourek maso zhltně a vzápětí leží natažený na zemi a nedýchá. Zeť se rozlítí a zařve na tchýni: „Tak otrávit jste mě chtěla, vy bestie,“ a prásk jí jednu po nose a tchýně letí do kouta. Kocourek pootvěře očko a pomyslí si: „A máš to, potvoro lakomá!“